

SCHEMA ANAGRAFICA SU ARISTOFANE

summa biografica: test. 2a-b K.-A. (*Prol. de com.* 30a [codd. **MRsVat**], b [*Suda* α 3932 A.]) Ἀριστοφάνου γένος καὶ κατάλογος τῶν αὐτοῦ ποιημάτων (**M** : ἐρμηνία τοῦ Ἀριστοφάνους **Vat** : omm. cett.). Ἀριστοφάνης, Ῥόδιος ἦτοι Λίνδιος, οἱ δὲ Αἰγύπτιον ἔφρασαν, οἱ δὲ Καμειρέα· θέσει δὲ Ἀθηναῖος· ἐπολιτογραφῆθη γὰρ παρ' αὐτοῖς κωμικός, υἱὸς Φιλίππου, γεγονῶς ἐν τοῖς ἀγῶσι κατὰ τὴν ἴρδ' (= 404/403 a.C.)† (**MRsVat** : ριδ' [= 324/323 a.C.] *Suda* : πη' [= 428/427 a.C.] Koster) Ὀλυμπιάδα, εὐρετῆς τοῦ τετραμέτρου καὶ ὀκταμέτρου, καὶ (κ- om. *Suda*) παῖδας σχῶν Ἀραρότα, Φίλιππον, Φιλέταιρον, κωμικούς. τινὲς δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ δούλων (ἀ- δ- **MRsVat** : ἀπόδουλον *Suda*) ἱστορήκασιν. δράματα δὲ αὐτοῦ μδ' (**MRsVat Suda[AV]** : νδ' *Suda[GIM]* : νζ' *Suda[T]*): Ἀχαρνῆς, Ἀνάγυρος, Ἀμφιάρους, Αἰολοσίκων (Αἰ- edd. : αἰολος εἰκῶν **Vat** : αἰολος ἢ εἰκῶν **MRs**) β', Βαβυλώνιοι, Βάτραχοι, Γηρυτιάδης, Γῆρας, Δαναΐδες, Δαιταλεῖς, Γεωργοί, Δαίδαλος (Δ- edd. : δαίδαλος codd.), Δράματα ἢ Νιόβη, Ἐκκλησιάζουσαι, Διόνυσος ναυαγός, Δράματα ἢ Κένταυρος, Εἰρήνη (<β> add. Kaibel), Ἥρωες, Θεσμοφοριάζουσαι β', Ἴππεῖς, Κώκαλος, Λήμνιοι, Λυσιστράτη ἢ Διαλλαγαί, Νεφέλαι β', Νῆσοι (Νεφ—Νῆσοι edd. : νεφέλαι β', νηῶ **M** : νεφέλαι, δύο νῆσοι **Vat** : *****οι Rs**), Ὀλκάδες, Ὀρνίθες, Πολύιδος (Ὀλκάδες—Πολύιδος om. **Vat** | Πολ- edd. : πο*υίδος **M** : πολύ** **Rs**), Πελαργοί, Πλοῦτος β', Προάγων, Ποίησις, (deest Σκηνὰς καταλαμβάνουσαι) Ταγνηστίαί, Τριφάλης (Προάγων—Τριφάλης **MVat** : προα**άλης **Rs**), Τελμησσεῖς, Σφήκες, Ὠραὶ (**Rs** : -οι **MVat**), Φοίνισσαι (Φ- om. **Vat** | Ἀχαρνῆς—Φοίνισσαι om. *Suda*). ἄπερ δὲ πεπράχαμεν Ἀριστοφάνους δράματα ταῦτα· Ἀχαρνεῖς, Βάτραχοι, Εἰρήνη, Ἐκκλησιάζουσαι, Θεσμοφοριάζουσαι, Ἴππεῖς, Λυσιστράτη, Νεφέλαι, Ὀρνίθες, Πλοῦτος, Σφήκες (ἄπερ—Σφήκες omm. **MRsVat**).

sulla vita: cf. et testt. 1, 3, 4 K.-A.

sul padre: cf. testt. 1,1.23.55, 2,5, 4,5, 5 (*IG XIV 1140* Ἀριστοφάνης | Φιλίππιδου | Ἀθηναῖος), 11,5 K.-A.

sulla madre: cf. test. 6 K.-A. (*Vit. Thom.* 1 μητρὸς δὲ Ζηνοδώρας).

sui figli: cf. testt. 1,54.56s., 2,8s., 3,14-16 (dove Apollodoro [*FGrHist* 244 F 75] chiama “Nicostrato” quello che Dicearco [fr. 83 Wehrli] e altri chiamano “Filetero”), 7, 8 K.-A.

sulla patria: cf. testt. 1,2.21-24, 2,1s., 3,16, 9 (*IG II² 1740 21* Κυδαθηναεῖς ... 24 Ἀριστοφάνης), 10 (*Ach.* 652-654 e relativi *scholl.*: i possessi a Egina), 11, 12 K.-A.

sulla cronologia: cf. testt. 13a (Euseb. [Hier.] *Chr.* Ol. 88,1 [= 428/427 a.C.] p. 115,6 Helm *Eupolis et Aristophanes scriptores comoediarum agnoscuntur*), 13b (Euseb. [Arm.] *Chr.* Ol. 88,2 [= 427/426 a.C.] p. 194 Karst *Eupolis und Aristophanes waren als Liederdichter gekannt*), 14 (Cyr. Alex. *C. Iul.* I 13 ὀδοηκοστῆ ὀγδοῆ Ὀλυμπιάδι [= 428/427-425/424 a.C.] τὸν κωμωδὸν Ἀριστοφάνην, Εὐπολίην τε καὶ Πλάτωνα γενέσθαι φασίν), 15 (Euseb. [Hier.] *Chr.* Ol. 85,3 [= 438/437 a.C.] p. 114,3 Helm *Aristophanes clarus habetur et Sophocles poeta tragicus* [test. 38 R.²]), 16-18 K.-A.

sulle opere e sugli agoni: *Banchettanti* (427), *Babilonesi* (L.(enee) 426), (*Dramma/i*: D.(ionisie) 426?), *Acarnesi* (L. 425), *Cavalieri* (L. 424), *Contadini* (D. 424), *Nuvole I* (D. 423), *Proagone* (L. 422 sotto il nome di Filonide), *Vespe* (L. 422 in nome proprio), *Pace* (D. 421), *Nuvole II* (419/418?), *Anfiarao* (L. 414), *Uccelli* (D. 414), *Tesmofoiazuse I* (L.? 411), *Lisistrata* (D.? 411), *Trifales* (410/409?), *Geritades* (408/407?), *Pluto I* (408), *Tesmofoiazuse II* (407/406?), *Rane* (L. 405 e D. 405), (vittoria con una commedia ignota: 403?), *Donne all'assemblea* (L. 391), *Pluto II* (L. 388), *Cocalo* (D. 387 sotto il nome del figlio Ararote), *Eoloscione II* (386/385? sotto il nome del figlio Ararote).

Cf. et testt. 2c (*P. Oxy.* 2659 [II sec. d.C.] fr. 1 c. I 13 e fr. 2 c. I [CGFP 18] Ἀριστοφάνους | Αἰολοσίκων | Ἀμφιάρ[ ]ς | ---- [desunt tituli fere 10] ---- | Δράματα ἢ Κ]έντ(αυρος) | Διόνυσος] ναυαγός(ς) | Εἰρήνη] | Ἐκκλησι]άζουσαι | Ἥρωες | Θεσμο]φορι[ά]ζουσαι | Ἴππ]εῖς | Κώ]καλος | Λυσ]ιστράτη | Νε]φέλαι β' | Ὀλκ]άδες | Ὀρν]ίθες | Προ]άγων | Πλ]οῦτ[ο]ς α' | Ποίησι]ς | Πολύ]ειδος | Σκηνά]ς καταλαμβ(άνουσαι) | Σφ]ήκε]ς | Τριφά]λης | Φοίνι]σσαι | Ὠρα]ι), *20 (*IG II² 2325,58* [poeti vincitori alle Dionisie] = V B 1 c. II 7 Mette Ἀριστοφάνης, precedono Φερ[εκράτης], Ἐρμ[ιππος, seguono Εὐπ[ολις, Κά]νθαρος. Nel catalogo lenaico, *IG II² 2325,116ss.*, il nome di Aristofane è caduto in lacuna, forse dopo quello di Eupoli). Alle Lenee Aristofane vinse nel 425 (*Acarnesi*), 424 (*Cavalieri*), 405 (*Rane*) e forse nel 422 (*Proagone*), mentre arrivò secondo nel 422 (*Vespe*). Alle Dionisie vinse forse nel 426 (*Babilonesi*), mentre arrivò secondo nel 421 (*Pace*) e nel 414 (*Uccelli*), e terzo nel 423 (*Nuvole*). Fu inoltre secondo (alle Lenee o alle Dionisie) nel 427 (*Banchettanti*).

sui registi e sugli attori: Callistrato mise in scena *Banchettanti* (427), *Babilonesi* (D. 426), *Acarnesi* (L. 425), *Uccelli* (D. 414), *Lisistrata* (D.? 411); Filonide il *Proagone* e le *Vespe* (L. 422), l'*Anfiarao* (L. 414) e le *Rane* (L. 405) (cf. testt. 1,8, 4,8ss., 23a-d K.-A. e *argumenta ad ll.*); entrambi furono poi attori di Aristofane (cf. test. 23b K.-A.). Tra gli attori, Apollodoro interpretò la *Pace* (cf. test. 22 K.-A.).

sulla lite con Cleone: cf. testt. 1,12s.19-21, 24 (*Ach.* 377-382, 502s.), 25 (*V.* 1284-1291), 26 K.-A.

sull'irrisione di Socrate: cf. testt. 27-44 K.-A.

sui plagii reciproci con Eupoli: cf. testt. 1,8, 3,2ss., 45 (*Nu.* 553s. Εὐπολις μὲν τὸν Μαρικῶν πρότιστος παρεῖλκυεν / ἐκστρέψας τοὺς ἡμετέρους Ἴππεας κακός κακῶς, con lo *schol. ad l.* Εὐπολις ἐν τοῖς Βάπταις τούναντιον φησίν, ὅτι συνεποίησεν Ἀριστοφάνει τοὺς Ἴππεῖς. λέγει δὲ τὴν τελευταίαν παράβασιν. φησὶ δέ· †κακείνος [-ους Hermann : -φ Kaibel] τοὺς Ἴππεας / συνεποίησα τῷ φαλακρῷ κάδωρησάμην) K.-A.

sulla calvizie: cf. testt. 46 (*Pax* 767-774), 47-51 K.-A.

sulla valutazione critica, sull'arte metrica e sulla fortuna antica: cf. testt. 52-134 K.-A. Cf. test. 130 K.-A. ('Plat.' *FGE* 626s. αἱ Χάριτες, τέμενός τι λαβεῖν ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται / ζητοῦσαι, ψυχὴν εὖρον Ἀριστοφάνους).